
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 2, 2016 (год. XXV), ISSN 2367-8585

НОВА СРЕЩА СЪС СТАРОПОЛСКАТА МУЗА

A NEW ENCOUNTER WITH THE MUSE OF OLD POLISH LITERATURE

Камен Рикев. Два зубъра и муза. Полската литература през XV – XVIII век. Епохи, автори, текстове. Балкани, 2014.

Под заглавието „Два зубъра и муза“ бе публикувана и втората антология на старополската литература, чийто съставител, преводач и коментатор е полонистът Камен Рикев. Тя е продължение на издадената от същия автор „Зубър, видра и паун“ (2008). Този приносен проект извежда за пръв път на сцената на нашата преводна рецепция непреведени и слабо коментирани до момента ключови текстове и автори от старата полска литература – Средновековие, Ренесанс, барок и Просвещение. Рецепционният жест е ярък и значим.

Характерен за нашата рецепция е закъснелият превод и прочит на старите периоди и разкриването на полската характерология в тях. Първият пробив в това отношение настъпва през 80-те години на миналия век със стихосбирката „Покой и лютня“ (1985) в превод на Иван Вълев, която запознава с ренесансовата поезия на „краля на полските поети“ Ян Кохановски. В хармоничен дует и на крачка преди нея върви книгата за полския ренесанс „Пътят на едно възраждане“ на Боян Биолчев (1982).

Двете антологии на Рикев ни връщат още по-назад, към Средновековието, прекосяват Ренесанса и представят за пръв път един от най-продължителните периоди в старополската словесност – барока, най-силен и богат не само сред славянските литератури, но

и в европейски план. Не по-малка е заслугата му и във връзка с Просвещението, чийто текстов образ също бе скрит зад завеса. Издадените от Камен Риков панорамни антологии носят зрял рефлекс за компенсация на отсъстващите до този момент преводни пластове на полската литература, те градят липсващите първи звена от цялостния рецептивен образ на полското литературно развитие. Заглавието „Два зубъра и муза” внушава, че старополската муза вече има утвърден глас, а зубрите, тези атрактивни същества, които населяват не само полския Север, но и старополската словесност, са станали два – в съответствие с втората антология, защото зубърът в заглавието на първата е само един.

Заслужава внимание композицията на антологията, която има христоматийна конструкция. И двете антологии са отправени както към широката читателска аудитория, така и към целите на университетското обучение по славянски литератури и по-специално по полска литература. Освен преведените текстове антологията включва кратки статии за периодите, авторите и някои подбрани явления и събития, ключови за литературния процес и културно-историческия развой. Тези лаконични, но много съдържателни статии дават необходима информация, формират критерий и гледна точка, водят към разбирането не само на текстовете, но и на полската история (не само литературната). Такъв характер има например статията за значението на конституцията от 3 май 1791 г., определена като „венец на полската просвещенска обществена мисъл”. След нея е публикуван превод на държавния устав на последния полски крал Станислав Август Понятовски – културен строител на Полското просвещение. В края на антологията е поместен ценен речник на „полските легендарни и литературни персонажи от древността до края на XVIII век”.

Основно антологията е поделена по периоди, но в тях има подраздели, отчитащи авторския, текстовия и тематичния принцип – в съответствие със значимостта на най-ярките творчески фигури, на ключовите произведения и теми. Поставен е и акцент върху българската тема в старополската поезия.

Тематичните раздели относно Средновековието са свързани с началото на старополската поезия (Химнът „Богородица”), темата

за социалната йерархия, за любовта и смъртта, за рицарския етос и рицарската куртоазия, за народния образ на вярата в апокрифите. Следващите периоди са подразделени преди всичко на авторов принцип, но има показателни тематични дялове като например: „Женските гласове в старополската литература“, „Сарматската тема в поезията на Вацлав Потоцки“, „Странният случай с отец Юзеф Бака“ (който отвежда към поетиката на грозното). Авторите, включени в антологията, са близо 40, а обхванатите творби – около 100.

Особено важна заслуга на Камен Риков е преводът на многобройните текстове. Това е плод на огромен труд, превод с повишена трудност, като се имат предвид особеностите на старополския език и литературността през Средновековието. Камен Риков взема своето преводаческо решение: да се опита да съхрани старинното звучене, да ситуира творбите в контекста на собственото им време, да не изглажда техните грапавини. Тази задача никак не е лесна, тъй като текстовете трябва да бъдат четивни за съвременника и заедно с това да му осигурят пътуване във времето – назад.

Не на последно място ще поставим художественото оформление на антологията – то и този път е изящно и предлага богат набор от илюстрации, които възсъздават визуалния образ и атмосферата на старата полска литература. Затова срещата с тази антология е изключително приятна, обогатяваща и същевременно занимателна.

Маргрета Григорова¹

---

¹ **Маргрета Григорова** (Margreta Grigorova) – проф. д. ф. н., кат. „Славистика“, Филологически факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, m.grigorova@uni-vt.bg